

Semio-melodium

<https://hdl.handle.net/1874/276178>

LD
L
7

E0
Beversluis
1

Instituut
voor Muziekwetenschap
der Rijksuniversiteit
te Utrecht

002 2867

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3867 5645

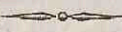
SEMIO-MELODIUM ¹⁾

DOOR

P. BEVERSLUIS

te Dordrecht,

BEKROOND OP DE PROVINCIALE TENTOONSTELLING VAN NIJVERHEID,
GEHOUDEN TE DORDRECHT IN SEPTEMBER 1858, MET DE
GOUDEN MEDAILLE.

Het Semio-Melodium of Semeio-Melodion, oorspronkelijk uitgedacht door Armin Fröh te Dresden, en (naar de vermelding en alleen volgens de beschrijving en bijgaande schetsteekening daarvan, voorkomende in de *Illustrirte Zeitung* N°. 763 van 13 Februarij 1858 ²⁾), met eenige veranderingen en verbeteringen van het opgemelde,) vervaardigd door ondergeteekende, serafine-orgel en accordéon-fabrikant te Dordrecht, kan volgens het oordeel van deskundigen, welke zich de moeite getroost hebben het nog onbekend instrument van naderbij te leeren kennen, zoowel te Parijs en in Duitschland als in Nederland, van groote waarde geacht worden bij het onderwijs in den zang, alsmede ter duidelijke en eenvoudige beantwoording van vragen en ter oplossing van moeilijk te verstane algemeene wetten van de gronden der muziek in het algemeen.

In de teekening vielen den ondergeteekende dadelijk vele onnaauwkeurigheden in het oog, waaruit hij

---

1) De hier volgende beschrijving van dit Instrument met nevensgaande afbeelding, geplaatst in het Muzikaal Tijdschrift *Caecilia*, 1860, N°. 12, geteekend X. De aanmerkingen van de Redactie daaruit overgedrukt en voor het meerendeel hier teruggegeven.

P. B.

2) Daarvan is in der tijd in de *Caecilia* gewag gemaakt.
(De Redactie).

besloot dat de teekening waarschijnlijk niet door den uitvinder gecorrigeerd moest zijn, zoodat de teekening en de beschrijving wel strekken kon om een oppervlakkig denkbeeld er van te bekomen, maar tevens bij elk kunstlievend lezer den wensch moest doen ontstaan om het samenstel zelf te zien.

Er werd niets gezegd van de stoffen waaruit, noch van de afmeting, waarin het vervaardigd was, en de beschrijving van het inwendige, waardoor de veranderingen in de teekens ontstonden, was immers zoo oppervlakkig, dat het alleen mogelijk werd om zonder het samenstel materiëel voor zich te hebben een dergelijk instrument te vervaardigen, dat ondergeteekende er op peinsde, niet om te bedenken wat er van gezegd was, maar alleen wat het instrument verrigten moest, waaruit dan ook spoedig een geheel vrij denkbeeld in hem ontstond en hij daarnaar het geheele plan samenstelde.

Volgens dat plan vervaardigde ondergeteekende dan ook zijn samenstel, hetwelk op de Provinciale Tentoonstelling van Nijverheid in Sept. 1858 algemeene goedkeuring wegdroeg en met de Gouden Medaille bekroond werd.

Kort na genoemde Tentoonstelling werden hem aanvraag gedaan naar een Semio-Melodium voor huis-onderwijs, en dit gaf aanleiding dat hij op de helft der vorige schaal daarvoor een plan maakte, naar hetwelk dan ook thans die soort gefabriceerd wordt¹⁾.

Voor schoolgebruik hangt men het gelijk een gewoon muzikbord aan den wand, (naar gelang van de grootte van het lokaal wordt ook de afmeting geregeld, opdat alle teekens den leeringen duidelijk in het oog vallen, voor huis-onderwijs wordt het slechts op eene tafel over-eind gesteld of ook desverkiezende gehangen als boven gemeld is). De witte voorzijde is gelijk een gewoon muzikbord voorzien met een sterk geteekende notenbalk en de G- of viool-sleutel. Op en tusschen de lijnen vindt men zwarte noten (als quarten geteekend) in den omvang van twee octaven. Regtstandig zijn over de geheele

1) Waarvan nevensgaande afbeelding in de natuurlijke grootte.

breedte van het bord zwakke hulplijnen getrokken van
 tweeërlei tint, welke al de halftoons-intervallen over
 die twee octaven aanwijzen, en aan het bovineinde met
 de letters B C ^{cis} D ^{dis} E F ^{fis} G ^{gis} A ^{ais} B
 des es E F ges as bes B
 enz. geteekend zijn.

Gelijk bij het instrument bovengenoemd kunnen ook
 hier de noten verschoven worden in den omvang van
 eenen geheelen toon, behalve de F en de B, waarvan F
 alleen verhoogd en de B alleen verlaagd kan worden.

De verschuivingen der noten kan op onderscheidene
 wijzen worden daargesteld, hetwelk eenig verschil in den
 prijs van het instrument veroorzaakt. Bij deze verschuivin-
 gen komen dan ook door een inwendig mechaniek de
 vercischte verhoogings- $\sharp$ en verlagingssteekens $\flat$ vóór de
 noten die verplaatst worden, en trekken zich weder terug
 bij de plaatsing in naturellen stand.

Parallel met den notenbalk bevindt zich boven aan het
 bord een schuifstuk, waarop de hulplijnen insgelijks zijn
 overgebracht, n.l. die, welke de natuurlijke interval van
 grootte terts of majeure aanwijzen en drie reijen zwarte
 vlekjes doorsnijden, welke figuurlijk die noten naar de
 interval voorstellen.

Door de verplaatsing van dit schuifstuk, t. w. met
 N°. 1 of N°. 8 op die staande hulplijn, welke den aange-
 geven grondtoon van den toonaard insluit, wijzen de overige
 lijnen altijd zeker die noten aan, welke in den toonaard
 voorkomen, zoowel wat de majeure als de daaraan verwante
 mineur (voor deszelfs nedergang) betreft; hierdoor vindt
 men dus in één oogopslag kruisen of mollen, welke als
 voorteekens voor den begeerden toonaard vereischt wor-
 den en omgekeerd vindt men den toonaard van de aan-
 gegevene voorteekens, in welk geval slechts het schuifstuk
 zoo verre naar de rechter- of linkerzijde verplaatst wordt,
 totdat de lijnen op het schuifstuk alle die kruisen of
 mollen aanwijzen, die gegeven zijn, en alsdan wijst de lijn,
 die op het schuifstuk met N°. 1 of N°. 8 geteekend is, den
 grondtoon van die reeks of den naam des toonaards aan.

Door dit gedeelte wordt den leerling in weinige oogen-
 blikken aanschouwelijk voorgesteld, de oorzaak der voor-

teekens en de oplossing van vragen desaangaande, die altijd moeilijker te bevatten zijn wanneer ze slechts theoretisch kunnen gegeven worden.

De voortteekens zelven kunnen vervolgens door het op- of nederschuiven van zes daar ter plaatse aangebragte knopjes op de bestemde plaats worden voortgebragt. Op de helft der hoogte van de verschuiving geplaatst, zijn alle kruisen en mollen verborgen.

De noten kunnen niet alleen regts en links uit de naturellen stand eens halven toons interval verschoven worden, bij welke verschuivingen, zoo als gezegd is, de noodige verhoogings- of verlagingssteekens te voorschijn komen of weder verdwijnen, maar ze kunnen ook op elk der drie standplaatsen ingedrukt worden, waardoor zich inwendig kleine ventielen openen, onder welke zich eene naauwkeurig afgestemde, chromatische schaal van serafine of harmonium-toonen bevindt ¹⁾.

Ter linkerzijde is een beweegbare knop aan het einde van een hefboomsarm, waardoor een nog dieper liggende blaasbalg zeer ligt in werking kan worden gebragt en de geperste lucht uitweg vindende langs de openingen onder de ventielen, doet den toon aanspreken en wel in die hoogte, welke de noot, waarop men drukt, aanwijst; hetzij naturel, of verlaagd of verhoogd.

Zoo als bekend is, in de geheele muzikale wereld wijst de wet der natuur in het rijk der klanken voor de verhoogde C en de verlaagde D niet dezelfde toonhoogte aan, evenzoo bij $D\sharp$ en $E\flat = F\sharp$ en $G\flat = G\sharp$ en $A\flat = A\sharp$ en $B\flat$.

Behalve op de strijk-instrumenten wordt dit verschil, dat gemiddeld door den vervaardiger der S. M. op $\frac{1}{9}$ van den geheelen toons interval gesteld is, niet opgemerkt, maar door tempering in de stemming wordt op klavieren voor beiden denzelfden toets aangeslagen. Daar evenwel

¹⁾ Voor schoolgebruik worden de noten zelve niet ingedrukt, maar dáár zijn knopjes (als op harmonica's) onder de staarten der noten geplaatst, waarop den onderwijzer bij het aanwijzen der noten drukt. Hierbij ligt in het voordeel dat ook de opgang der Mineur-toonaarden, hoorbaar kan worden aangegeven.

het menschelijke zangorgaan het meest volmaakte en natuurlijke instrument kan zijn, achtte de vervaardiger het niet ondoelmatig een toestel uitsluitend voor het onderwijs in den zang ingerigt, ook deze meerdere volkomenheid te geven, dat het ook de ware mollen en de ware kruisen aangeeft, ten einde ook deze moeilijkheid bij het onderwijs met behulp eener piano of orgel gegeven, te voorkomen, dat namelijk het gehoor en de stem der leerlingen zich niet uit de natuurlijke dispositie behoeven te wringen, ten einde de aangegeven getemperde toonen te vatten. Om deze reden is ook volgens zijn oordeel de viool tot hiertoe het beste instrument om den toon aan te geven, doch dáár heeft het dit bezwaar dat wat men zich ook vermeent magtig te zijn, geen mensch in staat is bij de veranderingen van den fysieken toestand der ziel ten allen tijde hetzelfde getal trillingen op het bloote gehoor in de stemming der viool te behouden ¹⁾.

Het vervaardigde model naar bijgaande plaat, levert eene proeve van genoemde toonenstelling en is door alle deskundigen bij de kennisneming daarvan als eene uitmuntende hoedanigheid aangemerkt ²⁾. Op bijgaande plaat evenwel komen de kruisen en mollen op dezelfde lijn van interval, doch, bij eene afmeting der staande lijnen volgens het verschil der toonshoogte, wordt niet alleen dat verschil aanschouwelijk voorgesteld, maar tevens door middel van het schuifstuk als wet zichtbaar, welke de kruis- en welke de moltoonaarden zijn, daar b. v. voor den toonaard G-majeur alsdan niet wordt aangewezen de G♭ maar de F♯, en voor den toonaard F niet de A♯ maar de B♭ enz.

Uit dit een en ander kan ieder deskundige bij eenig nadenken zeer gemakkelijk opmaken dat het gezegde aan

1) De toonshoogte der S. M. is geregeld naar die welke met 4°. Julij 1859 te Parijs is vastgesteld, n.l. voor de A 870 dubbele trillingen per seconde. P. B.

2) Het zamenstel op meergemelde tentoonstelling in Sept. 1858 had deze eigenschap echter niet, zijnde in dat opzigt geheel het aangegevene in het Duitsche berigt gevolgd. op bepaalde aanvraag worden de Instrumenten ook zoodanig geleverd, hetwelk een aanmerkelijke vermindering in den prijs geeft, volgens vastgesteld tarief. P. B.

het hoofd dezes volstrekt niet overdreven, maar integendeel voor meerdere versterking vatbaar is.

Immers, komen niet alleen bij het aangeven van één toon of der geheele toonreeks hier niet meer in aanmerking de meerdere verandering en onzekerheid van de stemming des instruments, hetwelk tot hiertoe gebruikt werd, (zoo als boven reeds is aangemerkt)¹⁾, maar vooral in openbare scholen van middelbaar en lager onderwijs, als ook bij het geven van huisonderwijs door gouverneurs of gouvernantes, alwaar de zangkunst geen hoofdzaak, maar toch ook een deel van het onderwijs uitmaakt, geeft het gewisselijk zeer veel gemak, zekerheid, en belooft onbetwistbaar de beste resultaten²⁾.

Daar toch is de stem des onderwijzers of der onderwijzeresse meestal de toonaangever, en niet in aanmerking nemende dat er zeer vele onderwijzers kunnen gevonden worden, die, hoewel uitmuntende in alle andere vakken van hun onderwijs, evenwel, wat de zangkunst betreft, geene geschiktheid daartoe bezitten, hoewel er toch onderwijs gegeven moet worden, zoo is het toch onbetwistbaar dat wanneer de onderwijzer geen instrument gebruikt, de

1) Het oordeel der Redactie van de *Caecilia* is: »dat het Instrument zelf ook voor ontstemming vatbaar is." — De berigtgever in de *Illustirte Zeitung* zeide onder anderen hiervan: »het geeft onveranderlijk altijd denzelfden toon aan," zonder in natuurkundige beschouwingen te treden over het al of niet mogelijke van ontstemming der toonen in het S. M. meent ondergeteekende toch dat hij bij eene 20jarige ondervinding in de bearbeiding van Harmoniumtoonen, vrijmoedig verklaren mag, dat in zijn toestel (zoolang het overige in behoorlijke orde blijft) de ontstemming even zoo weinig, zoo niet nog minder zijn zal als dat van een gebruikt wordende stalen stemvork. Deze is altijd aan de veranderingen van de warmtegraad in den dampkring onderhevig en toch is den invloed daarvan bijna onmerkbaar. De toonen der S. M. zijn in rustenden stand van de buitenuit afgesloten en bij het gebruik wordt de lucht, als is ze zelf bloedwarm, zeer zeker afgekoeld door de metalen plaat waarop de toonen geklonken zijn, aler de toonen aanspreken.

P. B.

2) Wanneer n.l. het volgen van eene doctmatige Handleiding en het gebruik van de noodige gedrukte of op een bord geschreven oefeningen daarbij wordt in acht genomen.

(De Redactie der *Caecilia*).

toonshoogte niet ten allen tijde dezelfde kan zijn en zelfs het aangeven van één toon door middel van de stemvork, gewis niet voorkomen kan dat de leerlingen altijd dalen, zoodat men bij 3 à 4 keeren eene zelfde gamma te laten op- en nedergaan de laatste toon zeer zeker $\frac{1}{4}$ toon, zoo niet meer lager zal zijn dan de eerste bij den aanvang werd aangegeven, getuige het Psalmgezag in dorpskerken, waar de begeleiding van een orgel gemist wordt.

Echter erkennen wij gaarne dat op vele scholen gelukkige uitzonderingen worden gemaakt, zoo als onder anderen volgens onderstaande noot in de *Caecilia* is aangemerkt ¹⁾.

Door middel van het Semio-Melodium ziet het kind niet alleen de gedaante en den naam der noot zich voorgesteld, maar ontvangt te gelijker tijd steeds onveranderd den indruk van den toon, dien de noot aanwijst; hierdoor wordt het zangorgaan als van zelve gewend om zeer vast in den toon te geraken, te meer daar het karakter van Harmonium-toonen zeer sterk in de ziel des kinds dringt.

En hiermede meenen wij genoeg gezegd te hebben om den wensch van sommigen te billijken dat dit zamenstel, in deszelfs onderscheidene afmetingen enz., bij de verordeningen op het lager en middelbaar onderwijs van regeringswege op die scholen als schoolmeubel worde ingevoerd, waar het geheel en al aan geschikt zangonderwijs ontbreekt; ja dat onderwijzers in den zang, die de moeilijkheden van het onderwijs, vooral bij moeilijke naturen bij ervaring kennen, niet alleen hunne bliken van goedkeuring er aan hechten, maar het hunne bijdragen mogen om het ook voor het geven van huisonderwijs door gouverneurs en gouvernantes enz. in gebruik te brengen.

1) Van het onderwijs volgens de Handleiding van W. Smits, onder een knap meester, hebben wij toch onovertrefbare resultaten gehoord. Men bezoeke die scholen te Utrecht, waar het onderwijs in het elementair-gezag door den heer van den Berg gegeven wordt, en men zal over de door de leerlingen in korten tijd gemaakte vorderingen en over derzelver vastheid van toon verbaasd staan. Intusschen neemt dit niet weg dat het verbeterde Semio-Melodium door den heer Beversluis zeer nuttig kan zijn en de meeste aanbeveling verdient. (De Redactie der *Caecilia*).

De Semio-Melodiuus worden op bestelling vervaardigd binnen den kortst mogelijken tijd, als volgt:

VOOR SCHOOLGEBRUIK.

(Naar gelang der grootte van het loocaal op het dubbele tot drieroudige der grootte van nevensgaande afbeelding).

- a. Met eenvoudige toonenstelling (zie noot **2**, blz. 5) en enkelvoudige staande lijnen.
- b. Met ware kruis- en moltoonen en derzelver staande lijnen.
- c. Met een handklavier, om melodiën en oefeningen te kunnen uitvoeren, en mechanieke aanwijzers der noten.

VOOR HUIS-ONDERWIJS.

- a. Als de bijliggende afbeelding in een net gepolitoert of desverkiezende in zeer eenvoudig kastje, met eenvoudige toonenstelling en staande lijnen (als boven bij a).
- b. Hetzelfde met ware kruis- en moltoonen en enkelvoudige staande lijnen.
- c. Met ware kruis- en moltoonen en derzelver staande lijnen.

Bij elk Instrument wordt geleverd eene gedrukte beschrijving van de behandeling en bij verzending naar het buitenland mede eene duidelijk geschrevene Instructie voor den reparateur bij voorkomende gebreken.

Gedurende 12 achtereenvolgende maanden na den dag der aflevering wordt voor alle gebreken ingestaan die uit het fabricaat zelve mogten ontstaan.

De aflevering geschied à contant.

De prijzen zijn geregeld met of zonder korting naar een vastgesteld tarief, zoo laag mogelijk.

Alle aanvragen moeten franco geschieden en correspondentie-kosten komen allen voor rekening van den aanvrager.

DORDRECHT, 1 Julij 1860.

P. BEVERSLUIS,

*Fabrikant van Serafine-Orgels,
Accordéons, enz.*

Kuipershaven B No. 282.

Gedrukt bij KEMINK EN ZON, te Utrecht.

TARIEF VOOR DE PRIJZEN DER SEMIO-METHODUMS.

Bij P. BEVERSLUIS, te DORDRECHT.

Volgens de afmeting van het vermelde model (waarvan inleggende afbeelding de ware grootte) genomen.

Voor Schoolgebruik.

	2 maal.	2½ maal.	3 maal.
A. Eenvoudige toonen- en lijnen-stelling	f 50,—	f 57,50.	f 65,—
B. Met ware kruis- en moltoonen en derzelver staande lijnen	- 65,—	- 72,50.	- 80,—
C. Met handklavier van 4 Octaven en Mechanieke aanwijzers der noten . .	- 150,—	- 165,—	- 180,—

Voor Huisonderwijs.

	Zeer net, als het vermelde Model.	zeer vereenvoudigd.
A. Eenvoudige toonen- en lijnen-stelling	f 50,—	f 40,—
B. Met ware kruisen en mollen, doch met enkele staande lijnen (als de afbeelding).	- 60,—	- 50,—
C. Met ware kruisen en mollen en derzelver staande lijnen	- 65,—	- 55,—

MAATSTAF voor de berekening der KORTING.

Wanneer het getal Inteekenaren tot 12 klimt, allen met 10 % korting.

"	"	"	"	"	25	"	"	"	15 %	"
"	"	"	"	"	50	"	"	"	20 %	"
"	"	"	"	"	100	"	"	"	25 %	"

(NB. Onverschillig op welke soort men teekent.)

DORDRECHT, 1 Julij 1860.

P. BEVERSLUIS.

BERIGT EN VOORWAARDEN
VAN
INTEEKENING
OP
SEMIO - MELODIUMS.

VOLGENS NEVENSGAANDE PROSPECTUS EN AFBEELDING.

Daar het den Ondergeteekende tot hiertoe nog niet is mogen gelukken om eene inrigting tot stand te brengen, waardoor hij in staat zou gesteld zijn om de Instrumenten in grooten getale te kunnen fabriceren en daardoor de prijzen voor velen steeds zeer hoog blijven bij eene enkelvoudige bestelling, is hij te rade geworden eene Inteekening te openen, ten einde daardoor een vaster grond te bekomen om de Instrumenten tegen de laagst mogelijke prijzen te kunnen leveren.

Beleefdelyk biedt hij UEd. bij deze hier voor nevensstaande bestellinglijst aan.

Door de inteekening op de eene of andere soort verbindt men zich om binnen één jaar na de sluiting der inteekening een Instrument te ontvangen tegen contante betaling van de som op het tarief uitgedrukt, met eene korting van 25%.

Wanneer drie maanden na dato de inteekening niet vol zal zijn, om volgens de maatstaf van berekening der korting genoemde 25% te kunnen verleenen, wordt het de Inteekenaren in de keuze gegeven de begeerde Instrumenten tegen verminderde korting te willen ontvangen volgens tarief, of zich te getroosten op nieuw hunne verbinding met drie maanden te verlengen, tot dat het den Ondergeteekende mogelijk zal zijn *alle* bestellingen naar begeeren te voldoen.

(Zie verder Prospectus, Bl. 8.)

DORDRECHT, 1 *Julij* 1860.

P. BEVERSLUIS.

NB. Inteekenaren gelieven nevensstaande bestellingslijst intevullen en afesnijden, terwijl voorwaarden en prospectus onder UEd. berusting blijft.

Den ondergeteekende verlangt te ontvangen van P. BEVERSLUIS, Fabrikant van Muzijk-Instrumenten te Dordrecht **EEN SEMIO-MELODIUM** van de hieronder aangewezen soort en afmeting, op de gestelde voorwaarden en à contant bij de levering, volgens Tarief en Maatstaf van berekening der korting; zullende die levering vóór of op den 1 October 1861 en bij prolongatie 5 Maanden later moeten plaats hebben.

Voor Schoolgebruik.

Voor Huis Onderwijs.

NAAM EN WOONPLAATS.		SOORT.	AFMETING.	NAAM EN WOONPLAATS.		SOORT.	KWALITEIT.
Model voor Inteckening	N.	te D.	b.	2½ maal.	N.	te A.	b. Model.
	S.	te R.	a.	2 maal.	R.	te O.	a. Eenvoudig ^{enz}
	P.	te S.	c.	3 maal.	Q.	te V.	c. Model.

MAJEUR
 1 2 3 $\frac{1}{2}$ 4 5 6 7 $\frac{1}{2}$ 8

MINEUR
 1 NEDERGANG 2 $\frac{1}{2}$ 3 4 5 $\frac{1}{2}$ 6 7 8
 OPLANG

B C CIS DES D ES EF FIS GES G AS A BES B C CIS DES D ES EF FIS GES G AS A BES B C CIS

Uitvinding van F. Böger.

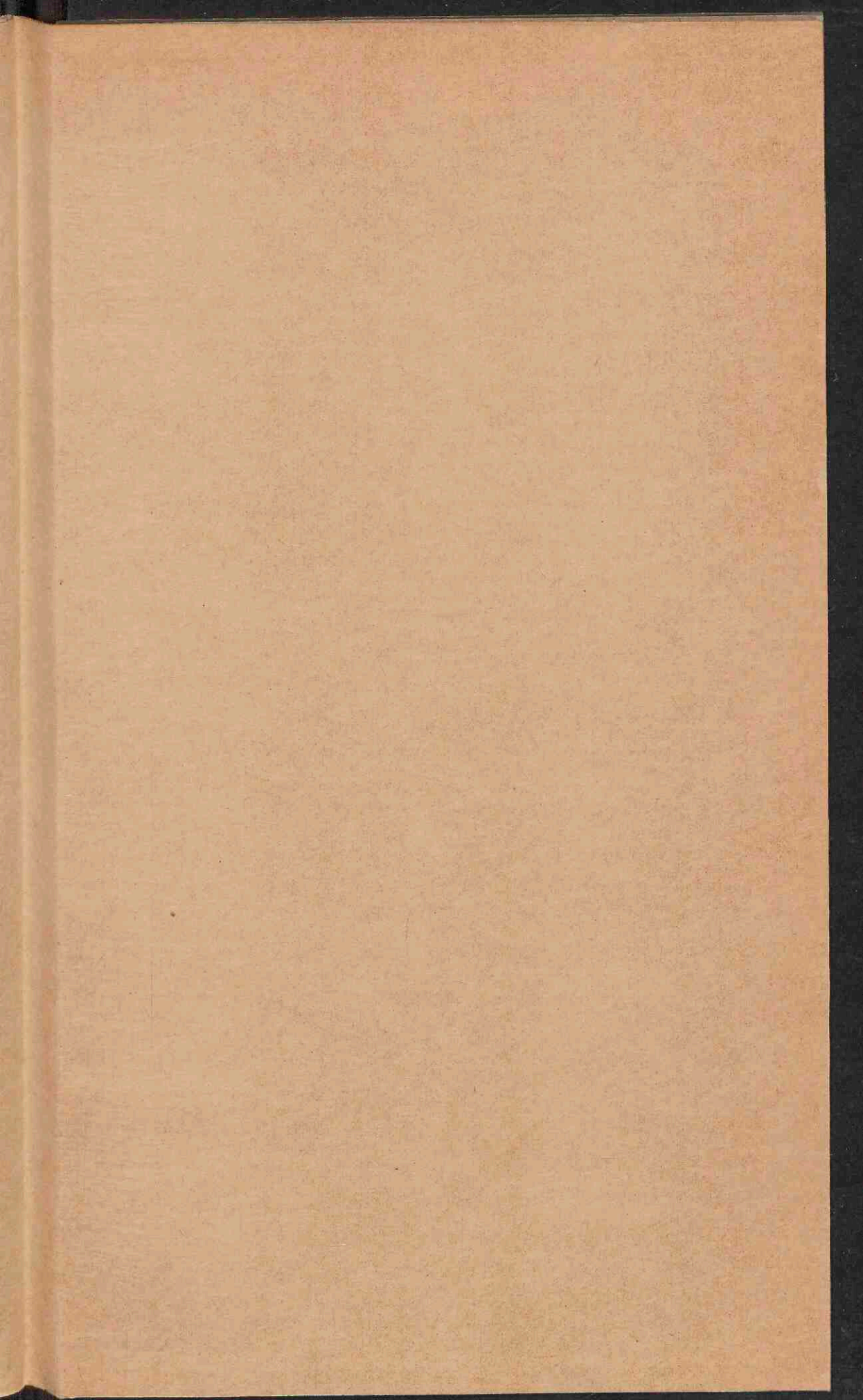
SEMIO-MELODIUM
 door
P. BEVERSLUIS,
 te
Dordrecht.

Bekroond, op de Provinciale tentoonstelling
 van Nijverheid, gehouden te Dordrecht in September
 1858, met de **GOUDEN MEDAILLE**.

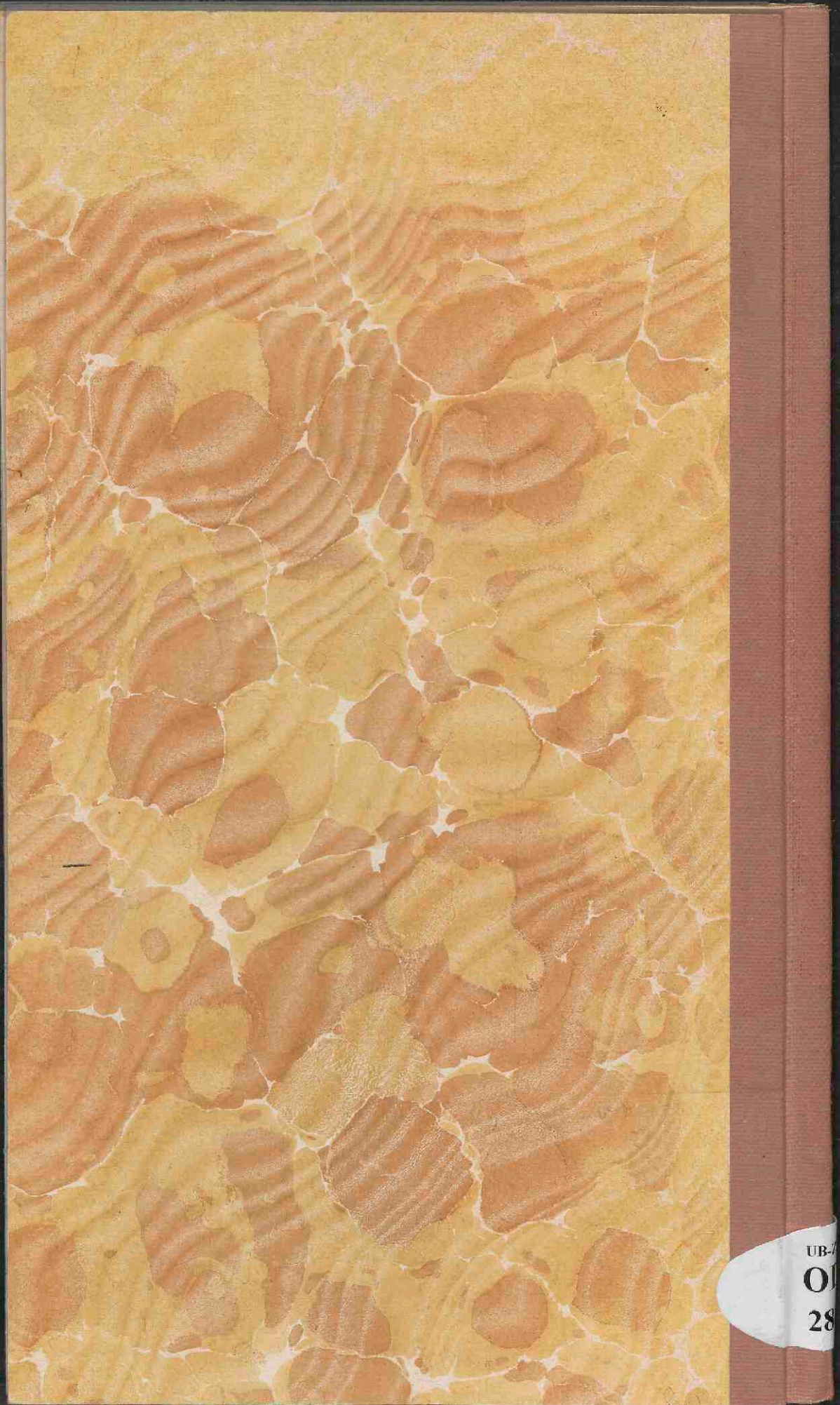

1703387

UB-
O
28